

Kurtide haridus ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni kontekstis

Anneli Habicht

Eesti Puuetega Inimeste Koja tegevjuht

10.11.2016, Tallinn

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Mida konventsioon kurtide hariduse kohta ütleb?

Artikkel 24 Haridus punkt 3:

Osalisriigid võimaldavad puuetega inimestel õppida eluks ja sotsiaalseks arenguks vajalikke oskusi, et soodustada nende täielikku ja võrdset osalemist hariduses ja kogukonna liikmetena. Selle eesmärgi saavutamiseks võtavad osalisriigid asjakohaseid meetmeid, kaasa arvatud:

- (a) reljeefse punktkirja, alternatiivkirja, augmentatiivsete ja alternatiivsete suhtlusviiside, -vahendite ja -vormingute ning orienteerumis- ja liikumisoskuste õppimise soodustamine ning kaaslaste vastastikuse toetuse ja mentorluse soodustamine;
- (b) viipekeele õppimise soodustamine ning kurtide kogukonna keelelise identiteedi edendamine;
- (c) tagamine, et pimedaid, **kurte või pimedaid ja kurte isikuid ning eriti lapsi õpetatakse isikule kõige sobivamas keeles** ning suhtlusviiside ja -vahendite abil, samuti keskkonnas, mis võimalikult suurel määral soodustab akadeemilist ja sotsiaalset arengut.

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Mida konventsioon veel ütleb?

Artikkel 24 Haridus punkt 4:

- Selle õiguse teostamisele kaasa aitamiseks võtavad osalisriigid **asjakohaseid meetmeid viipekeelt ja/või reljeefset punktkirja valdavate õpetajate, sealhulgas puudega õpetajate töölevõtmiseks ning kõigil haridussüsteemi astmetel töötavate spetsialistide ja töötajate koolitamiseks**. Selline koolitus peab hõlmama teadlikkust puuetest ning puuetega inimeste toetamiseks sobivate augmentatiivsete ja alternatiivsete suhtlusviiside, -vahendite ja -vormingute ning õppemeetodite ja -materjalide kasutamist.

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Mida ütleb Eesti Vabariigi keeleseadus?

§ 3. Eesti keele staatus

- (1) Eesti riigikeel on eesti keel.
- **(2) Eesti viipekeel on iseseisev keel ning viibeldud eesti keel on eesti keele esinemiskuju.**

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Mida ütleb Eesti Elukestva Õppe Strateegia 2020?

- Endiselt on **probleemiks erivajadustega lastele ja noortele võrdsete haridusvõimaluste tagamine**
- Elukestva õppe süsteemi arendamisel on **oluline inimeste erivajadustega arvestamine õppetöö korralduses ja õpikeskkonnas**
- **Puuetega inimestele tuleb nende nõrgema konkurentsivõime tõttu luua tingimused** elukestvas õppes (kutse-, kõrg-, täiend- ja ümberõpe) osalemiseks, et nad saaksid omandada kvalifikatsiooni ning teostada end parimal võimalikul viisil töö- ja pereelus

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Eesti Puuetega Inimeste Koja ettepanekul lisati Eesti Elukestva Õppe Strateegiasse 2020:

- õppeasutused loovad rohkem paindlikke võimalusi õpetajate ümberõppeks (uus ainevaldkond, haridustehnoloogi lisapädevus, **eripedagoogika alane lisapädevus** jms)
- Haridus- ja Teadusministeerium kehtestab e-õppevara kvaliteedinõuded (**arvestades sh puuetega inimeste vajadusi**)
- luuakse vajaduspõhine toetussüsteem neile õppijaile, kel isikliku digiseadme soetamine käib üle jõu või on **puudest tulenev erivajadus erinõuetele vastava digiseadme järele**

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Aitab õigusaktidest!

Mis toimub kurtide haridustegelikkuses?

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

OECD järeldab 2016 kevadel avaldatud haridusressursside kasutuse uuringus

- Kuigi Eestis on hästi välja kujunenud hariduslike erivajadustega õpilaste koolivõrk ja programmid, on õpilaste **tavakoolide tavaklassidesse kaasamine olnud väga aeglane**. See on vastuolus Eesti eesmärgiga pakkuda kaasavat haridust.
- Tavakoolides **ei piisa vajalike oskustega töötajaid ja abiõpetajaid**, kelle olemasolu on edukaks kaasamiseks vajalik. Õpetajad on raskustes erivajadustega õpilastega toimetulekul tavaklassis, kuna **õpetajatel puudub vastav ettevalmistus**.

OECD soovitab:

- Valitsus peaks **üle vaatama koefitsiendid, mida kasutatakse tavakoolidele erivajadustega laste õpetamise eest toetuse määramisel**. Oluline on, et tavakoolides õppivate erivajadustega õpilaste toetus oleks **sihtotstarbeline** ja et rakendatakse tõhusaid mehhanisme jälgimaks toetuse sihtotstarbelist kasutamist

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Eesti Puuetega Inimeste Koda koostab ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonile variraportit.

Mida oleme eksperthinnangutest teada saanud?

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Kurtide haridustegelikkus 2016 - üldharidus

- Tavakoolidel **puudub võimekus õpetada viipekeelseid lapsi ja noori.** Tugispetsialistide sh viipekeelee tõlkide **ametikohtade rahastamine on vähenenud ja selgelt ebapiisav.** Tavakoolide õpetajad pole motiveeritud õppima viipekeelt, **õppevara- ja metoodika puudulik**
- Eriklassi moodustamiseks kurtidele tavakoolis peaks klassi koguma 12 last, mis Eesti tingimustes on võimatu
- Erikoolides on olemas võimekus ja kompetentsus, mida **kasutatakse kitsalt**
- Erikoolide võrgu korrastamisel kiirustatakse ega **kaasata piisavalt sihtgruppi**

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Kurtide haridustegelikkus 2016 - üldharidus

- Hariduses ei mõisteta **esmase emakeele - viipekeele - tähtsust** teise keele ehk eesti keele õppimisel
- Tähelepanu pööramine hariduse andmisel **kurtide kultuurilisele ja lingvistilisele (keelelisele) identiteedile on oluliselt vähenenud** ja toetub projektipõhisusele, st ei ole jätkusuutlik

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Kurtide haridustegelikkus 2016 – erialane haridus

- Kutseõppe küsimused **lahendatakse juhtumipõhiselt** ja perede suure pingutusega
- Kurtide **erialavalikud kutseõppes on piiratud**
- Õppijad **ei saa vajalikus mahus viipekeele tõlketeenust** ei kutse- ega kõrghariduses v a Astangu KRK-s

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Lõpetuseks – kurdi üliõpilase mina-poeem

Koostatud ettekandja magistritöö „Erivajadustega üliõpilaste kogemused kõrgkooliõpingutest“ 2015 raames intervjueeritud kurdi üliõpilase tsitaatidest

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Kurdi üliõpilase Mina-poeem

Ma astusin Ülikooli. Ma pääsesingi eriala õppima.

Ma mõtlesin, et kuidas, aah...

Mina olen ju esimene kurt selles grupis. Mina ju ei kuule, seda mina ju ei saa.

Ma pidin siis valima, millistes loengutes ma käin. Ma lihtsalt ei saanud tõlki.

Ma pidin alati kauem tegema eksamit.

Mina eesti keeles nii palju kirjutada ei oska. Ma pean ju kõik asjad endale läbi viiplema.

Ma ütlesin, et ei, seal ei ole ju mitte selles asi.

Ma ütlesin, et ei, kas te aru ei saa?

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Alguses ma läksin küll et paberi pärast.

Ma ikka avastasin selle. Ma tahtsin ikka haridust saada ka, teadmisi juurde saada ka.

Ma oskan teha asju arvutiga. Ma olen väga õnnelik selle üle.

Ma olen õppinud ütlema „Ei!“. Ma ei oskand' enne...

Ma saan juba üksi hakkama.

Ma ju arenen, kui ma oskan selliseid asju.

Ma tahan, ma tahan oma asjad ära teha. Ma pingutan!

Ma tahan lõpuni teha, ma ei taha mitte midagi pooleli jätta.

Mina kurdi inimesena absoluutselt ei kartnud. Mina tegin nagu tavalist asja.

Ma nüüd kiita sain!

Ma käin, loengutes, siis oli väga mõnus.

Ma lausa nautisin seda.

Aga ma tahtsin seda kõike kuulda!

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Täna tähelepanu eest!

Soovin kurtide kaasamist haridusse koos viipekeelega kui emakeele tunnustamisega!

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE

Allikad

- Habicht, A. (2015) Erivajadustega üliõpilaste kogemused kõrgkooliõpingutest. Magistritöö. Tallinna Ülikool.
<http://www.etera.ee/zoom/7690/view?page=1&p=separate&view=0,0,248,1,3508>
- Eesti Elukestva Õppe Strateegia 2020. Haridus- ja teadusministeerium, Eesti Koostöökogu, Eesti Haridusfoorum.
<https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Keeleseadus. <https://www.riigiteataja.ee/akt/131122015022>
- OECD Ülevaade Haridussüsteemi Ressurssidest (eesti k kokkuvõte) (2016)
https://www.hm.ee/sites/default/files/oecd_reviews_of_school_resources_estonia.pdf
- ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioon.
<https://www.riigiteataja.ee/akt/204042012006>

EESTI PUUETEGA INIMESTE KODA
THE ESTONIAN CHAMBER OF DISABLED PEOPLE